MILJÖBERÄTTELSE

Verksamhetens namn

miljödiplom
SVENSK MILJÖBAS

Använd tangenten F11 för att flytta mellan fälten

Miljöberättelse för år 2014	
Företag/verksamhet: Borås Djurpark AB	
Gatuadress: Alidelundsgatan 11	Postadress: Box 502 501 13 Borås
Miljösamordnare: Per-Arne Persson	Telefon: 033-353270

Om verksamheten och vårt miljöarbete

Beskriv kortfattat punkterna i rutan nedan.
Ta hjälp av de texterna ni skrivit i miljöutredningen under rubrikerna *Verksamheten*, *Miljöarbetets organisation och miljökompetens* och *Verksamhetens miljöpåverkan*. Se exemplet under flik 9.

- Verksamheten:Borås Djurpark är en av Väst Sveriges största turistattraktioner med ca. 255 000 besökare årligen. Parken håller ca. 500 djur av ca. 65 arter på en yta som uppgår till 37 ha. Bolaget driver restaurangverksamheten i egen regi med tillhörande konferensverksamhet. Borås camping ingår i bolaget och är en av Väst Sveriges största citycampingar med 386 platser samt 66 stugor och vandrarhem.

- Verksamhetens största miljöpåverkan : I vår miljöutredning har vi bedömt att vår främsta miljöpåverkan är el för uppvärmning av lokaler och drift, uppvärmning av lokaler med fjärrvärme och fossila bränslen, vattenförbrukning, transporter och resor. Vi har en positiv miljöpåverkan genom att vi informerar besökare om miljö och klimathot, Realgymnasiets elever i Borås utbildas till stora delar av djurparken och parken håller kurser i allt från etologi till biologisk mångfald.

- Verksamhetens miljöarbete: Borås Djurpark har arbetat aktivt med miljöfrågor en längre tid och detta har blivit mer synliggjort sedan vi blev miljödiplomerade 2013. Främst har vi arbetat med att få bort palmoljan ur livsmedel och andra produkter. Där har vi kommit långt och skall nu vara palmoljefria. Andra djurparker hör av sig och vill ha tips om hur man kan påverka. Fodertillverkarna för vi en dialog med för att kunna utesluta palmolja även där. Det finns en produkt kvar som innehåller palmoljekärnor i djurfodret. I de fall där vi inte kan använda porslin i restaurangerna använder vi engångsmaterial som är återvinningsbart. Kan sorteras i pappersförpackningar. Parken arbetar även med att sortera sitt avfall så effektivt som möjligt, sorteras för närvarande i 24 olika fraktioner. Återvinningen fungerar väl.
  Projekt hur gödseln bäst kommer till användning, rötas till gas eller brännas har avslutats. Resultatet visade att det inte finns något ekonomiskt värde i detta. Elmätare har installerats i alla byggnader för att på sikt se var effektiva åtgärder kan sättas in för att minska energianvändningen. En energiplan har upprättats under året. Parken har hösten 2014 börjat använda fossilfri diesel till fordon och till oljepannan som spetsvärme. För klimatkompensationsavgiften köpt en elcykel med lastkapacitet februari 2015. Investerat i nya och fler elfordon februari 2015, har nu åtta elfordon. Köpt parkens första riktiga elbil april 2015. Köper Bra Miljöval El vilket gör att parken nästan uteslutande använder förnyelsebar bränsle och energi. Vi har en plan för fortsatt utbildning av personalen. Nyanställda har gått grundläggande miljöutbildning vilket innebär att alla fast anställda är utbildade. Informerar säsongsanställda om vårt miljöarbete. Arbetar aktivt för att fasa ut kemikalier med stor miljöpåverkan och vann pris som bästa användare i EcoOnlines webbaserade kemikaliesystem 2014. På prisutdelningen under miljö och kemidagarna i Göteborg med ett 100 tal deltagare från hela landet höll vi ett föredrag på en timma hur vi arbetar med kemikalier samt parkens miljöarbete och bevarandearbete i stort. Detta resulterade i att andra företag vill komma på studiebesök för att se hur vi arbetar. Studenter från Chalmers har studerat våra transporter ur ett hållbarhetsperspektiv under våren 2015. Hösten 14 våren 15 deltog parken i en EAZA kampanj som gick ut på att sända ut klimat Klara och klimat Klas (två mjukdjurssälar) till skolor med USB minne som innehöll tips hur man kan bli klimatsmartare. Sedan fick eleverna arbeta med egna idéer vad man kan göra. Det slog så väl ut att de sändes ut en andra gång. Vi har ett samarbete med Keep the planet alive som är en organisation som lyfter barn och ungdomars tankar kring miljö och hållbar utveckling.
  (keeptheplanetalive.se)

För att bevara den biologiska mångfalden sätts det upp fågelholkar kontinuerligt. Parken har anlagt gröna tak på sju av sina byggnader. Det bedrivs en biotopvård som gynnar mångfald i parken. Kommunbiologen har inventerat parkens dammar våren 2015 och funnit salamandrar i nästan alla.

Per-Arne Persson är miljösamordnare och ansvarar för att miljöarbetet följer planen. Jonas Svensson är inköps och kemikalieansvarig på djurparken, Dan Gabrielson är ansvarig på restaurang och Per-Erik Odelberg ansvarig på campingen. Att avfallsrutinen följs ansvarar Jonas Svensson och Per-Erik Odelberg för.

- De viktigaste rutinerna och dokumenten ni har för att minska miljöpåverkan (exempelvis miljöpolicy, miljöplan, inköpsrutin etc.) Borås Djurpark har en miljöpolicy som ledstjärna för sitt miljöarbete. Det finns inköpsrutin och avfallsrutin. En resepolicy finns som styr hur vi reser. En miljöplan upprättas årligen. Det görs en miljöutredning som revideras årligen.

Nyckeltal för miljöpåverkan

Redovisa de nyckeltal för uppföljning som ni har valt i er miljöutredning.

Aktivitet som påverkar miljön	Nyckeltal 2011	Nyckeltal 2012	Nyckeltal 2013	Nyckeltal 2014	Kommentar
Vattenförbrukning		L/besök 42,36 L	L/besök 40,79 L	L/bes 34,67	Svårt att spara. Effektiv läcks.
Vattenförbrukning camping			L/gästn 62,72 L	L/gästn 149,5 L	Oförklarlig ökning Kommunen bytt mätare. Blivit fel? Börjat avläsa varje vecka.
Avfall djurparken			Kg/besök 0,28 kg	Kg/bes 0,26 kg	63758 kg 248257 bes
Avfall camping			Kg/gästn 0.68 kg	Kg/gästn 0,92 kg	40667 kg 44145 gästn
Foder			Kg/dag 1420 kg	Kg/dag 1389 kg	507025 kg

Livsmedel			Kg/bes 0,22 kg	Kg/bes 0,32 kg	56 024 kg 2013 78900 kg 2014
Resor flyg och tåg		co2/km 0,12 kg/km	co2/km 0,13 kg/km	co2/km 0,10 kg/km	175041 km 2012 91029 km 2013 72274 km 2014
Kemikalier pingvin			Kg/dag 7,42 kg	Kg/dag 4,73	Färre antal djur
Elförbrukning djurparken			KWH/bes 7,08	kwh/bes 6,64	1650 MWH
Elförbrukning campingen			KWH/gästnatt 17,12	KWH/gästnatt 14,62	955,4 MWH 2013 645,2 MWH 2014
Fjärrvärme totalt		1029 kwh/dag	1320 kwh/dag	1203 Kwh/dag	
Fjärrvärme kontor				135,93 Kwh/dag	49,613 Mwh
Fjärrvärme lager			233,7 kwh/dag	188,68 Kwh/da	68,868 Mwh
Fjärrvärme e-hus	814 Kwh/dag	1002,2 Kwh/dag	962,2 Kwh/dag	878,47 Kwh/dag	320,641 Mwh
Eldningsolja			9,59 l/d L/dag	7,09 l/dag	Spetsvärme EcoPar Bio 100
Bränsle bilar sammanlagt			1,05 l/m 7345 mil	0,99 l/m 6441 mil	Ecopar, E85, Bensin
Bränsle V70			0,92l/m 1975 mil	0,75l/m 1462 mil	EcoPar
Bränsle V50			1,06l/m 1025 mil	0.93 l/m 704 mil	E85
Bränsle fruktbil			0,97l/m 1253 mil	0,82l/m 1449 mil	Ecopar
Bränsle kango Restaurang			1,01l/m 436 mil	0.92 l/m 443 mil	E85
Bränsle Ford Underhåll			1,45l/m 600 mil	1,08l/m 225 mil	Ecopar
Bränsle arbetsfordon sammanlagt			2,73l/t 3892 t	2,70l/t 3548 t	EcoPar Acrylatbensin l
Tåg Dotto Train			1,6 l/tim 545t/år	1,6l/tim 570 tim	Ecopar
Traktor			4,05 l/t 720 tim	4,32l/t 658 tim	Ecopar

Weidaman lastm			4,36 l/t 720 tim	4,26l/t 536 tim	Ecopar
Weideman lastm Elefanthus			2,6 l/t 320 tim	2,66l/t 305 tim	Ecopar
Grävmaskin Volvo Leasing			3,5l/t 290 tim	3,5l/tim 239 tim	Ecopar
Fyrhjuling Rovdjur			1,45l/t 315 tim	1,4l/tim 306 tim	Acrylatbensin
Fyrhjuling Elefanthus			1,45l/t 442 tim	1,5l/tim 505 tim	Acrylatbensin
Fyrhjuling Savann			1,45l/t 150 tim	1,3l/tim 165 tim	Acrylatbensin
Lilla fyrhjulingen savann			1,45l/t 50tim	1,3l/tim 36 tim	Acrylatbensin Trasig sen maj
Savannbil			2.0l/t 90 tim	2,0l/tim 58 tim	Acrylatbensin
V50 campingen			1,35 l/m 1009 mil	1,31 l/m 1091 mil	E85
Ford campingen			0,92 l/m 1048 mil	0,93l/m 632 mil	Ecopar
Gräsklippare campingen JD			2.9 l/tim 150 tim	2,84l/t 96tim	Ecopar
Gräsklippare camping Husqvarna			3,35l/t 100 tim	3.30 l/t 194 tim	Acrylatbensin

Resultatet av årets miljöarbete

Beskriv nedan det resultat ni kommit fram till i uppföljningen av årets miljöarbete. Utgå ifrån punkterna nedan. Skriv gärna i punktform (Se exemplet under flik 9).

- Gör en lista över miljömålen ni arbetat med under året.
  Beskriv om ni har nått målen eller inte. Om inte, förklara vad det beror på.

  Se bifogad bilaga miljöplan 2014.
  Parken arbetar aktivt för att minska sin klimatpåverkan. Arbetet har gått i stort sett enligt plan.
- Oljan till restaurangens spetsvärme är utbytt till förnyelsebart bränsle, EcoPar Bio 100.
- Dieseln till fordon utbytt till EcoPar Bio 100.
- Ett antal radiatorer på campingen är utbytta och rörelsestyrda ljuskällor finns i alla offentliga lokaler samt på de flesta ställen i personalutrymmen. Enligt plan. Delmål uppnått.
- Elmätare på campingplatsernas elstolpar blir inte av p.g.a ett politiskt beslut som säger att Borås Djurpark inte skall ha driften av campingen efter 1 januari 2016.
- Noggrannare dokumentation på drivmedel är inte helt i fas men skall fungera 1/1 2016.
- Arbetet med att fasa ut kemikalier går bra, vunnit pris som bästa användare i EcoOnlines system.
- På restaurangsidan skall vi nu vara palmoljefria, djursidan inte riktigt fria än.
- Andelen ekologiska livsmedel låg vid årsskiftet 14/15 på 14,87%. Arbetar för att uppnå målet på 20 % under året.

  Utanför planen har parken arbetat med följande.
- Skaffat parkens första elbil samt ytterligare två elfordon och en elcykel med lastkapacitet.
- Upprättat en energiplan.
- Byter ljuskällor till ledbelysning.
- Införskaffat grenuttag som bryter strömmen till kringutrustning på försäljningsställena.
- Införskaffat timrar till komradiornas laddstationer.
- Effektiviserat sparfunktionerna på datorerna.
- Inlett ett samarbete med keep the planet alive som är en organisation som vill lyfta barn o ungdomars tankar kring miljö och hållbar utveckling.
- Deltagit i en kampanj för att få barn och ungdomar ett tänka klimatsmart.

- Beskriv om de rutiner och instruktioner som ni har för att minska er miljöpåverkan fungerar. Om inte, förklara vad det beror på.
  Resepolicyn fungerar enligt plan. Inköpsrutin och inköpsinstruktion har fungerat bättre men inte fullt ut. Det beror på att leverantörer lämnar materialprover som inte finns i vårt sortiment samt att egen personal inte följer rutinen fullt ut. Avfallsrutinen fungerar i stort sett enligt plan. Reglerna för plast gör att vi är tvingade att lägga förorenad plast i brännbart. Fraktionen matavfall vägs inte av Borås Energi&Miljö, utan uppskattas vilket innebär att det inte går att få ett rättvisande nyckeltal. Detta gäller även hushållsavfallet, brännbart och komposterbart.

- Kommentera hur årets nyckeltal ser ut jämfört med föregående års.
  Går utvecklingen åt rätt håll? Vad beror det på att de ser ut som de gör?
  (Detta kan ni, om ni vill, göra i listan över nyckeltal ovan.)
  Vattenförbrukningen på djurparken minskar år efter år, det har även besöksantalet gjort. Det gör att det går åt mindre vatten men ett visst sparande på vattnet är nog också orsaken. På campingen har vattenförbrukningen ökat oförklarligt. Därför läser vi av vattnet varje vecka även där för att kunna utesluta vattenläckor. Under 2015 har vi till 1/8 använt 500 m3 så siffran för 2014 verkar vara korrekt och för 2013 fel. Mängden avfall på djurparken har minskat med besöksantalet och det är något mindre avfall per besökare. På campingen har det ökat men antalet gästnätter har minskat vilket gör att varje besökare lämnar mer efter sig. Resorna har minskat under flera år vilket minskar utsläppen. Elförbrukningen på djurparken har minskat vilket säkert beror på mildare vinter men också att vissa energibesparande åtgärder utförts. Elförbrukning på campingen har minskat vilket även antalet gästnätter gjort. Att nyckeltalet är lägre beror nog till mesta delen på den milda vintern samt att visa sparåtgärder gjorts. Fjärrvärmen ökade från 2012 till 2013 beroende på att vi installerade fjärrvärme i fler byggnader. Att fjärrvärmen minskat sista året kan tillskrivas den milda vintern. Det fossila bränslet för spetsvärme i restaurangen har minskat, det får tillskrivas den milda vintern. Nyckeltalet på bränsle bilar har minskat något. Det har även körts färre antal mil under året. Även nyckeltalet för arbetsfordon har minskat något och även här har det körts mindre antal timmar. En orsak till minskningen på bilar och fordon kan vara att bränsleförbrukningen skall bli mindre med EcoPar Bio 100. Nyckeltalet för kemikalier pingvin har minskat, detta beroende på att vi har färre antal djur. Nyckeltalet för foder har minskat marginellt. Minskningen är 30 kg/dag vilket är försumbart med tanke på hur många djur som finns i parken. Parken har köpt mer livsmedel 2014 trots att besöksantalet minskat. Det innebär att nyckeltalet påverkas negativt men att det ekonomiska utfallet blir bättre.

Genomförda miljöförbättringar

Beskriv nedan de miljöförbättringar ni gjort sedan ni började arbeta med er miljödiplomeringen . Beskriv även åtgärder ni gjort som inte varit en del av era miljöplaner. Använd rubrikerna som stöd, se exemplet under flik 9.

Sedan Borås Djurpark började arbeta med miljöfrågor 2011 har följande förbättringar uppnåtts:

Vår dokumentation inom miljöområdet: Borås Djurpark har en miljöpolicy, miljöutredning, miljöplan, miljöberättelse, laglista, kemikalielista, avfallsförteckning och inköpsrutiner. Det finns en plan för utbildning av personalen.

Avfall: Vi sorterar avfallet effektivare genom att sortera i fler fraktioner, 24 olika fraktioner.

Transporter: Vi har infört en reserutin som styr våra resor. Vi har börjat kartlägga/dokumentera de interna transporterna för att ha bättre kontroll på förbrukningen. Fordonen körs på acrylatbensin, EcoparBio100 och E85 för att minska miljöpåverkan. Chaufförerna på parkens externa transportfirma har gått ecodriving utbildning. De har uteslutande bilar med Euroklass 5 och 6. Studenter från Chalmers har gjort en utredning om våra resor/transporter ur ett hållbart perspektiv.

Energi: Vid de nybyggnationer/renoveringar som gjorts har direktverkande el tagits bort och fjärrvärme har installerats. I vissa byggnader har vi installerat solfångare och bergvärme. Överskottet på solenergin laddas i borrhålen. Bra miljöval el började köpas 2014 01. Undermätare har installerats i alla byggnader för att kunna se var den största energiåtgången finns. 2015 gjordes en energiplan. På kontoret har vi installerat rörelsestyrda lampor samt grenströmbrytare. Rörelsestyrd belysning installeras efterhand i olika utrymmen. Energisparfunktiner på datorerna har effektiviserats. Infört timerfunktion på laddstationer till komradioapparater. Börjat byta ut ljuskällor mot ledbelysning. Införskaffat grenuttag som bryter strömmen på försäljningsställena.

Inköp: En inköpsrutin har upprättats för att säkerställa att vi köper rätt produkter. Vi har kartlagt våra leverantörer och de flesta har miljöledningssystem eller ett aktivt miljöarbete. Vi köper endast ekologiskt/fairtrademärkt kaffe, uteslutande palmoljefria produkter. Ekologiskt och närproducerat så långt det är möjligt för upphandlingskriterierna. Kontorspapper/material samt datorer köps endast med miljömärkning. Parken ställer miljökrav i upphandlingarna. Vår externa städfirma har blivit miljödiplomerade.

Extern information: Besökare/gäster informeras i besöksfoldrar samt information inom området på djurparken/campingen. Vid Eart Hour 28 mars informerade vi om solenergi, avfallshantering och klimathoten. Vi informerar om miljö och klimatpåverkan på våra matningar/aktiviteter under högsäsong. Parken medverkar som sponsor till natur&miljöboken som ges ut till landets skolor. Personal från parken föreläser för olika organisationer om sitt arbete som djurpark och om de hot som finns mot djur och natur. Deltagit i en EAZA kampanj som går ut på att lära barn och ungdomar i skolorna om hur de kan göra för att bli miljösmartare. Viss information på hemsidan.

Utbildning och intern information: Samtliga fast anställda samt Djurparkens styrelse har genomgått en grundläggande miljöutbildning. Personal informeras regelbundet om vad som händer med miljöarbetet. Personalen har tillgång till följande miljötidskrifter: Bio Diverse (centrum för biologisk mångfald) WWF Eko, Sveriges Natur, Recykling miljöteknik och Miljö&Utveckling.

Datum för miljöberättelse:	20150730
Miljöberättelse genomförd av:	Per-Arne Persson
Miljösamordnare:	Per-Arne Persson
Verksamhetsansvarig:	Bo Kjellson